

БАРОКА

БАРОКА

- італ. *barocco* – «заганнасць», «распушчаны», «схільнасць да параднасці»,
- порт. *perola barroca* – «жамчужына няправільнай формы» (дакладна «жамчужына з заганай»)

БАРОКА

- характерыстыка еўрапейскай культуры **XVII—XVIII стагоддзя**, цэнтрам якой была *Італія*.
- Стыль барока з'явіўся ў XVI—XVII стагоддзях у гарадах: *Рыме, Мантуе, Венецыі, Фларэнцыі*.

Разгледзім наступныя пытанні

- 1.Мастацтва барока.
- 2.Архітэктурa барока.
- 3.Літаратура, тэатр, музыка барока.
- 4.Беларускае барока.

Цесна звязанае з арыстакратычнымі кругамі і царквою, мастацтва барока было прызвана ўслаўляці і прапагандаваць іх магутнасць.

жывапіс плафонаў стварала ілюзію
разверзшыхся скляпенняў.

А. дэль Поццо.
«Трыюмф св. Ігната Лаёлы». Фрэска царквы
Сант-Іньяцыа. 1691-94 гг. Рым

Рубенс, Питэр Пауль. «Партрэт
Алены Фоурмен ў вясельным
адзенні»

Дыега Веласкес.
Инфанта Маргарыта Аўстрыйская,
1660

Партрэт Лізаветы дэ Бурбон.

Антоніс ван Дэйк
Партрэт Джэймса
Сцюарта, ок. 1637

Іасент Рыга,
Людовік XIV

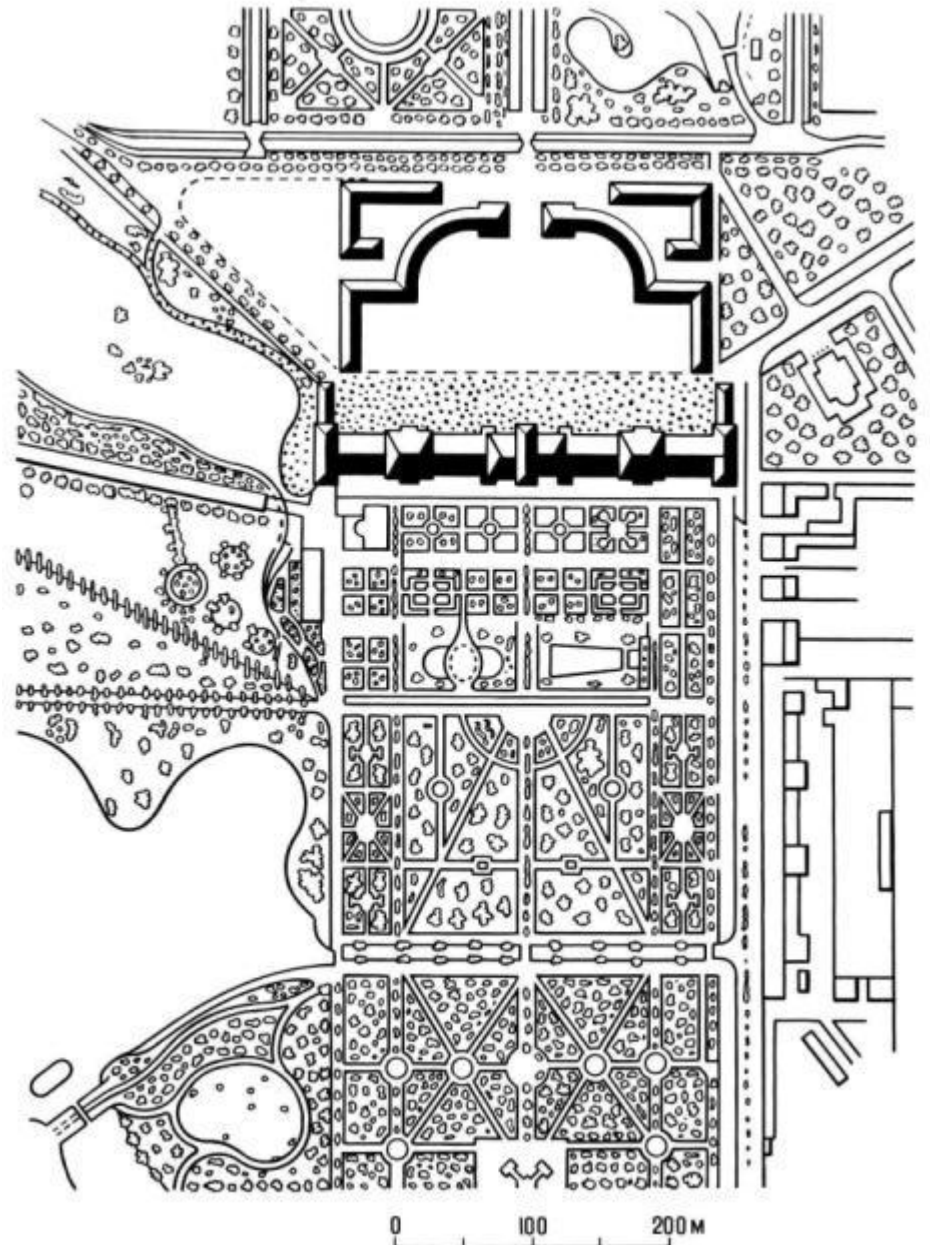
Рэмбрант, Харменса
ван Рэйн.
«Партрэт мужчыны ў
брыжах і з
эспаньёлкай»

Урачыстае манументальна-дэкаратыўнае адзінства, якое дзівіць уяўленне сваім размахам

Палацы і царквы барока
набылі маляўнічасць і
дынамічнасць і як бы
ўліваліся ў навакольную
прасторы.

Парадныя інтэр'еры будынкаў барока ўпрыгожваліся шматколернай скульптурай, лепкай, разьбой

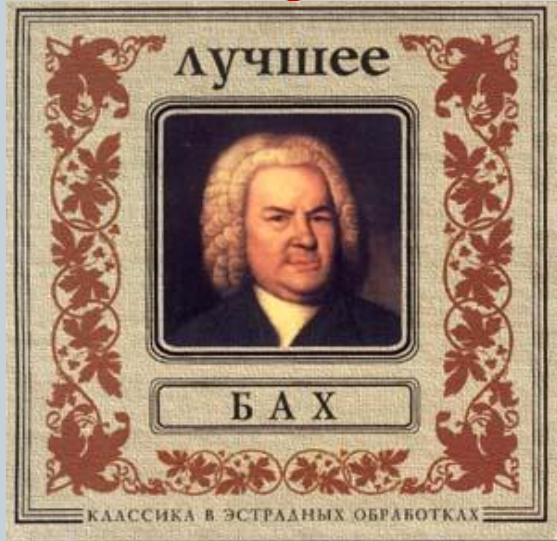

люстэрка і роспісу ілюзорна пашыраюць прасторы

Літаратура, музыка, тэатр

Важнае месца займаюць алегарычныя фігуры. Самабытна развіваюцца розныя віды сатыры, раман. У тэатры-опера і балет.

В восемнадцатом веке Г.Ф. Гендель написал концертную ораторию, то есть ораторию, которую можно было исполнять не в храме, а в концертном зале, перед обычной публикой. Благодаря этому композитору оратория превратилась в жанр вокально-инструментальной музыки. Кроме того, сюжет произведения мог охватывать не только библейские притчи, но и

Георг Фридрих Гендель

У эпоху барока нарадзіліся такія геніяльныя творы, як фугі Баха, хор “Алілуя” з араторыі “Месія” Фрыдрыху Гендэля, “Поры года” Вівальдзі.

Хардзі-гардзі

ЛЮТНЯ

скрыпка

віёла

гітара

Чалавек эпохі барокка

ЖАНЧЫНЫ

Жанчына барока шануе бледнасцю скуры, на ёй ненатуральная, вычварная прычоска, гарсэт і штучна пашыраная спадніца на каркасе з кітоў вуса. Яна на абцасах.

МУЖЧЫНЫ

ідэалам мужчыны ў эпоху барока становіцца джентльмен- ад англ. gentle: «мяккі», «пяшчотны», «спакойны». Першапачаткова ён аддаваў перавагу галіць вусы і бараду, душыцца духамі і насіць напудраны парыкі.

БЕЛАРУСКАЕ БАРОКА

ТРЫ ПЕРЫЯДЫ

РАННЯЕ *К.16-П.П.17СТ.*
СТАЛАЕ *Д.П.17-30-ЯГГ.18СТ.*
ВІЛЕНСКАЕ *30-80ГГ.18СТ.*

Фрэскавы роспіс - адзін з лепшых узораў фрэскавых размалёвак Беларусі

Праваслаўны сабор
Святога Духа у Вільні

Успенскі ўніяцкі сабор у
Жыровічах.

Барока 17-18 стагоддзя

Першы помнік барока на тэрыторыі былой Рэчы Паспалітай - Касцёл езуітаў у Нясвіжы.

Костел Божьего Тела – первая постройка в стиле барокко на территории Речи Посполитой.

NIESWIEZ. Dzierżyniec zamku ks. Rodziwiłłów

НЕСВИЖСКИЙ ЗАМОК

ВІЛЕНСКАЕ БАРОКА

Фасад касцёла
Святога ЯНА

Барунская
царква

вароты Базыліянскага
манастыра ў Вільні

фасад касцёла Кармелітаў
у Глыбокім

Траецкі сабор у Слуцку

Адносіны да Бога

- Для барока характэрна ідэя спячага Бога
- Учыніўшы свет, Бог спачыў ад сваіх прац і ніяк не ўмешваецца ў справы Сусвету. Такому Богу бескарысна маліцца - у Яго можна толькі вучыцца.
- Сапраўднымі захавальнікамі Асветы з'яўляюцца навукоўцы, прыродазнаўцы, даследчыкі.
- Паўсюль засноўваюцца Акадэміі навук, школы.

Літаратура

- **Мялецій Сматыцкі** “Антыграфі”, “Трэнас, альбо плач святой усходняй царквы”, “Граматыки славенские правильное синтагма» і іншыя.
- **Іпацій Пацей**,
- **Хрыстафор Філалет**,
- **браты Стафан і Лаўрэнцій Зізані** праца ў трох кнігах: “Азбука”, “Лексіс”, “Граматыка”

Афанасій Філіповіч “Дыяруш”

ДИРЬШЪ
 либо
 Спасъ рѣвъ христовъ выхавъ послѣ
 вышійхъ бжѣхъ Православное Толошкѣ
 Свято Синоду и Митрѣ Поликарпу хвѣ выхавъ къ мѣ
 телѣ: бжѣхъ Феофанъ и Фнѣ Михайло Михайла
 Като Дато Мѣлѣ Коронѣ Полико Владимѣрѣ Грѣбѣтѣ
 Найсвятѣе укрѣпленнаго свѣтѣхъ свѣтѣхъ Митрополѣ
 илихъ Петра Могилы. Христовъ Грѣ

Свѣтѣхъ Грѣбѣтѣхъ Митрѣхъ Филиповицѣхъ на бжѣ
 воднахъ Грѣбѣтѣхъ Дятловского при которого по Моехъ
 старѣхъ Потолошкѣхъ хвѣ выхавъ къ Митрѣхъ
 Православнымъ хотѣхъ бжѣхъ Потолошкѣхъ тѣхъ бжѣхъ
 Вку рѣхъ Мѣхъ Грѣхъ.

Грѣхъ Грѣхъ

Которѣхъ свѣхъ Грѣхъ Грѣхъ
 свѣхъ Грѣхъ Грѣхъ Грѣхъ Грѣхъ Грѣхъ Грѣхъ
 Грѣхъ Грѣхъ Грѣхъ Грѣхъ Грѣхъ Грѣхъ Грѣхъ

СТОЛАНУ

История

“Прывітальныя віршы цару Аляксею Міхайлавічу”

Не всегда на воздухе
бывает тьма імглістая,
Аки вставичне трваает
ноч чорно облачистая.
Але и солнечное
променьми коло
блистает.
Затым и самага
сияющаго светлостъ
бывает.

“вершы високага
штілю”

Симеон Полоцкий

Добры́й обыча́й в мире
содержится:

в дом новозданный аще кто
вселится,

Все дру́зи его́ ему́ приветствуют,
благополучно жити усердствуют
И дары носят от серебра и злата
и хлеб, да будет богата полата.

Нищ ли кто в злато - руце
воздевает

к богу и мо́льбы теплы
возсылает,

Да подаст здраво и щасливо
жити,

им же даде в дом новый вселити

Найбольш яркія парадыйныя тэксты - ананімныя "Прамова Мялешкі" і "Ліст да Абуховітча"

Першы, напісаны ў форме соймавайпрамовы, скіраваны супраць засілля чужаземшчыны, з'едліва высмейвае здраднікаў свайго, роднага

Наша костка, однак собачім мясом обросла і воняет!"

У другім, эпістальным тэксце, крытыкуецца ваявода Піліп Абуховіч, які ў 1654 годзе здаў Смаленск маскоўскім войскам, быццам бы атрымаўшы ад іх вялікі хабар

"Лепей было, пане Філіпе, седзець табе ў Ліпе. Уваляўся ў велікую справу, як свіня ў грась..."

Творы на рэлігійныя сюжэты (нараджэнне Хрыста),
але дзеянне пераносілася ў звычайны сялянскі попыт.

Верш “У Бэтлегэме, доме ўбогім”

Першы Мікіта, рад, бога віта,
Пры яслях стаўшы, кучомку зняўшы.
Саўко з Якімам, соім братымом,
Скоро прыспелі – зараз запелі,
Форусь з Тарасом гудзелі басом,
Бутрымко з Кантом пішчат дыскантом...

“з твора нізкага штілю”

Батлейка

Батлейка бетлейка (ад Betleem — па-польску. назва г. Віфлеема), народны лялечны тэатр. Пачаў развівацца ў Беларусі з 16 ст. Існаваў таксама пад назвай «Жлоб», «Віфлеем», «Яселка», «Вяртэп».

Узнікненне Б. звязана з каляднымі святамі (паводле Евангелля, Віфлеем — месца нараджэння Хрыста). Распаўсюджванню Б спрыялі вандроўныя семінарысты. У прадстаўлення Б. ўваходзілі: рэлігійная п'еса «Цар Ірад», народная драма «Цар Максіміліян», жанравыя сцэнка «Мацей і доктар», «Антон з казой і Антоніха», «Вольскі — купец польскі», «Бэрка-карчмар», «Цыган і цыганка» і інш Гэтыя сцэнка былі насычаныя сацыяльнай сатырай, высмейвалі прадстаўнікоў эксплуатацыйнага класаў (памешчыка, шынکارа і т. п.), супрацьпастаўляючы ім станоўчых герояў з народа. Сцэнай для ўяўленняў Б. служыла ярусная скрыня, лялькі ўладкоўваліся ў верхнім і ніжнім ярусах. Драўляныя лялькі на стрыжнях рухаліся па прарэзах у падлозе ярусаў. Існавалі Б, уладкованыя па прынцыпе ценявога тэатра (Віцебск, Веліж), і Б. з зменнымі празрыстымі дэкарацыямі (Докшыцы). Б існаваў да пачатку 20 ст.

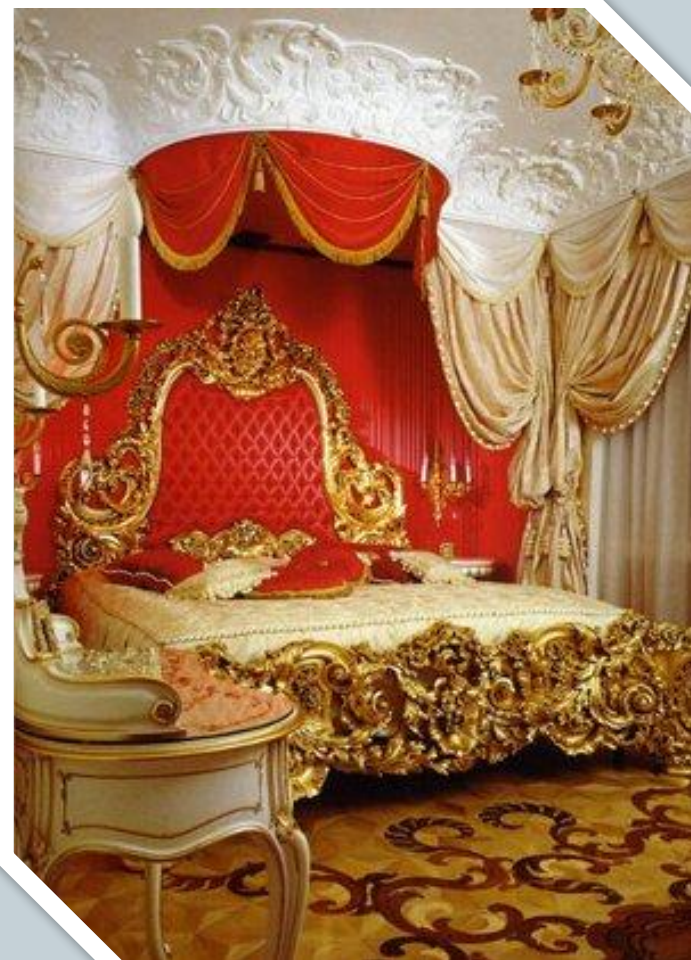
Літартура барока

- Ананімныя вершы на розныя жыццёва-філасофскія тэмы.
- Празиічныя творы, у якіх у камічна-гратэскавай форме пераказваліся вядомыя біблейскія сюжэты.
- Драматычныя творы “высокага” зместу на лацінскай або польскай ці славяна-рускай мове, у аснове легенд пра святых або пра герояў даўняй гісторыі, іх жыццё і подзвігі.

ХАРАКТЭРНЫЯ РЫСЫ

- Грандыёзнасць
- Пышнасць і дынаміка
- Інтэнсіўнасць пачуццяў
- Прыхільнасці да эфектных відовішчаў
- Сумяшчэнне ілюзорнага і рэальнага
- Моцныя кантрасты маштабаў і рытмаў, матэрыялаў і фактур, святла і цемры .

Абмеркаванне

- Ці спадабася вам такая форма правядзення ўрока?
- Падзяліцеся, калі ласка, сваімі уражаннямі.
- Магчыма, хто-небудзь хацеў бы выказаць свае прапановы?

Дамашняе заданне

Прачытаць
паэму "Энеіда Навыварат» ,
звярнуць увагу
на моўныя асаблівасці твора.

Барока характарызуе ідэя акультуравання натуры на пачатках розуму.

Патрэбу не цярпець, але «дабравобразна ў прыемных і пачцівасці словах прапаноўваць» (Юнацтва сумленнае зерцало, 1717).

Згодна з філосафу Спіноза, цягі ўжо складаюць не змест граху, але «саму сутнасць чалавека». Таму апетыт афармляецца ў вытанчанай сталовай этыкеце (менавіта ў эпоху барока з'яўляюцца відэльцы і сурвэткі); цікавасць да процілеглага падлозе - у ветлівага флірце, сваркі - у вытанчанай дуэлі.

Этыкет (ад фр. *Étiquette* - этыкетка, надпіс)
- нормы і правілы паводзін людзей у
грамадстве